

МАУП

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 7

Матеріали

*Звітної науково-практичної конференції
“Теоретико-методологічні засади та соціальна практика
модернізації України: політичні, юридичні, економічні
та психологічні проблеми”
м. Київ, МАУП, 29 листопада 2018 р.*

*IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Проблеми і перспективи соціально-економічного
розвитку України в умовах європейської інтеграції”
м. Київ, МАУП, 14 листопада 2018 р.*

*Міжнародної наукової конференції
“Сучасні аспекти модернізації освіти в Україні:
стан, проблеми, тенденції розвитку”
м. Київ, МАУП, 7 грудня 2018 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2018

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 10 від 31.10.18)*

Редакційна колегія:

М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
Є. О. Романенко (заступник голови), д-р наук з держ. упр., проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
А. М. Кислий, д-р юрид. наук., проф.;
О. Л. Фещенко, канд. екон. наук, доц.;
Л. В. Янюк (виконавчий редактор)

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 7: Матеріали. звітн. наук.-практ. конф. “Теоретико-методологічні засади та соціальна практика модернізації України: політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми”, 29 листопада 2018 р.; IV Всеукр. наук.-практ. конф. “Проблеми і перспективи соціально-економічного розвитку України в умовах європейської інтеграції”, 14 листопада 2018 р.; Міжнар. наук. конф. “Сучасні аспекти модернізації освіти в Україні: стан, проблеми, тенденції розвитку”, 7 грудня 2018 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2018. — 372 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2018
© ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2018

Коляденко Н. В. Забезпечення процесу безперервного навчання на рівні загальноосвітніх навчальних закладів в умовах впровадження інклюзивної освіти	333
Куденко Г. О. Фестиваль як комплексний захід з інтеграції родинного та суспільного дошкільного виховання	336
Кутеньова Н. Б. Формування педагогічної команди в сучасному закладі дошкільної освіти	338
Марусіна О. С. Основоположні аспекти аналізу світових моделей державного управління вищою освітою в умовах формування інформаційних суспільств	340
Мєлков Ю. О., Нич Т. В., Чиркова О. А. Використання комп'ютерного обладнання у процесі вищої освіти: можливості та проблеми	342
Мишолов Н. В. Кадровий менеджмент – створення умов для творчого саморозвитку педагогічного колективу	344
Муромець В. Г. Підготовка здобувачів докторських (phd) програм до розвитку загальних компетентностей: європейські тенденції	346
Семенець-Орлова І. А. До питання концептуального переосмислення освітніх змін.....	348
Соболь А. В. Актуальность применения современных PR технологий и их использования в Высшей школе.....	350
Хвалько С. Я. Теоретичні основи управлінської діяльності в освітній організації “Вищий навчальний заклад”	353
Хоссейн Моїніджазани Професійно значущі якості особистості пілота як головний фактор безпеки польотів.....	355
Цибульська С. М. Інноваційні технології, методики навчання у початковій школі.....	358
Цісельська В. М. Специфіка роботи з індексом інклюзії в закладах дошкільної освіти	361
Чернуха М. Н. Інтеграція як чинник модернізації сучасного освітнього простору	363
Шаповалова А. М. PR (Паблік Рілейшнз) та діяльність громадських, дитячих і молодіжних організацій в Україні	365
Юсеф М. А. Развитие экономического сотрудничества между Украиной и арабскими странами	368
Юсеф Н. Н. Организация обучения иностранных студентов в Украине.....	370

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ БЕЗПЕРЕРВНОГО НАВЧАННЯ НА РІВНІ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Завданням системи освіти в сучасних умовах є її ефективна відповідь на вимоги сучасного ринку праці, що потребує безперервного навчання людини впродовж життя з метою формування і вдосконалення необхідних компетенцій [3]. Відповідно, слід забезпечити рівні права та можливості на ринку праці для найбільш вразливих категорій населення, насамперед осіб із інвалідністю, запорукою чого є створення умов для здобуття ними якісної професійної освіти.

Зобов'язання України щодо дотримання загальнолюдських прав осіб із особливими потребами, в результаті приєднання до відповідних міжнародних договорів [2], стали основою удосконалення вітчизняної нормативно-правової бази в сфері соціального захисту та реабілітації осіб із інвалідністю. Завдання забезпечення доступності до якісної освіти відповідного рівня дітей із особливими освітніми потребами вимагало докорінних змін усталеної системи, наслідком чого стало внесення змін до Закону України “Про загальну середню освіту” щодо впровадження інклюзивного навчання в загальноосвітніх школах та прийняття державної Концепції розвитку інклюзивної освіти [2].

Інклюзивне навчання в Україні розуміється як комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей [2]. Серед основних завдань Концепції розвитку інклюзивної освіти, зокрема, запровадження інноваційних освітніх технологій в контексті форм інклюзивного підходу та моделей надання спеціальних освітніх послуг для дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю; формування освітньо-розвивального середовища для дітей з особливими освітніми потребами шляхом забезпечення психолого-педагогічного, медико-соціального супроводу; впровадження інклюзивної моделі навчання у загальноосвітніх навчальних закладах з урахуванням потреби суспільства; удосконалення системи підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів, які працюють в умовах інклюзивного навчання; залучення батьків дітей з особливими освітніми потребами до участі в навчально-реабілітаційному процесі з метою підвищення його ефективності [2].

ЮНЕСКО визначає інклюзивне навчання як процес звернення та відповіді на різноманітні потреби учнів через забезпечення їхньої участі в навчанні, культурних заходах та житті громади, та зменшення виключення в освіті й навчальному процесі [1]. Як бачимо, в цьому визначенні зовсім немає наголосу на освітніх проблемах і потребах осіб із інвалідністю, тобто, поняття “інклюзія” вжите в його широкому загальному значенні, що розуміється як “включення”, процес збільшення ступеня участі всіх громадян у соціумі [4]. Звичайно, насамперед це стосується тих осіб, які мають ускладнення фізичного та(або) розумового розвитку [4], але зовсім не зводиться

до спрямування лише на цю категорію осіб. З такою трактовкою поняття “інклюзія” в сфері освіти, воно має відношення до всіх школярів, маючи на увазі активізацію їх життєвої позиції, відповідального ставлення до процесу навчання та прагнення досягти кращих результатів як умови майбутньої конкурентоздатності на ринку праці. Що ж до дітей з інвалідизуючими захворюваннями, до завданням системи освіти є забезпечення їх гідної якості життя, адекватної соціалізації, важливою складовою чого є створення умов для професійної самореалізації, а отже, й можливості здобуття належного рівня загальної та фахової підготовки.

Як можна зрозуміти з формулювань нормативних документів, методи навчання мають бути особистісно орієнтованими та враховувати індивідуальні особливості навчально-пізнавальної діяльності дітей [2].

І тут виникає певний парадокс, коли система освіти, проголошуючи орієнтацію на інклюзію як результат, в реальності спрямовується на інклюзію як процес, замість змісту (досягнення належного рівня соціалізації) пропонується форма (навчання в загальному класі).

Чому такий підхід викликає неоднозначне савлення та критичні зауваження? Саме тому, що серед дітей із особливими навчальним потребами дітей з інвалідизуючими захворюваннями вирізняє специфіка цих потреб, серед яких можуть бути: неможливість витримати 45-хвилинну тривалість уроку; потреба в більш повільному темпі засвоєння навчального матеріалу; потреба в спеціальних засобах навчання; забезпечення медичного супроводу (необхідності виконання медичних маніпуляцій), дієтичного харчового режиму, спеціальних санітарних умов, пандусів, освітлення та багато іншого. Від педагога ж упровадження інклюзивної освіти вимагає інноваційної компетентності – системи мотивів, знань, умінь, навичок, особистісних якостей, які би забезпечували ефективність використання нових педагогічних технологій у роботі з дітьми [5]. Серед рекомендацій педагогу інклюзивного класу є: необхідність його консультування з фахівцями (логопедом, невропатологом, психологом тощо); консультування з учителями, яккі навчали “особливу” дитину раніше; знання можливостей використання спеціальних комп’ютерних програм та інших технічних засобів для навчання дітей із вадами сприйняття; подання навчального матеріалу по частинах і в сповільненому темпі; знання рекомендацій щодо освітлення робочого місця та особливостей користування окулярами ля слабкозорих учнів; потреба стежити за поставою учня, користування ним спеціальними пристроями (окуляри, слуховий апарат тощо); правильне пересування вчителя в класі, щоб не затуляти джерело світла; для одних учнів – активне використання невербальних засобів спілкування, для інших – навпаки; проведення, за порадою фахівців, спеціальних вправ із розвитку мовного дихання учнів; сприймати дитину на інвалідному візочку як звичайного учня та водночас уміння надавати таким дітям різні види допомоги, тощо. В класі ж (і в школі взагалі) повинне бути обладнане безбар’єрне середовище, учні мають бути забезпечені спеціальним устаткуванням, обладнанням робочого місця ввідповідно до індивідуальних потреб, а, крім того, при порушеннях слуху сидіти на уроці так, щоб добре бачити артикуляційний апарат не лише вчителя, а й усіх учасників уроку [5]. Цей комплекс вимог викликає слушні питання, насамперед, щодо реального забезпечення загальноосвітніх шкіл не лише необхідним устаткуванням, а й відповідними штатними фахівцями. Сьогодні не в кожній школі є навіть медична сестра, не кажучи вже про логопеда, сурдоперекладача, невропатолога. Але найголовніше – дані вимоги свідчать про необхідність наявності у вчителя інклюзивного класу відповідної дефектологічної підготовки, причому як теоретичних основ,

так і відпрацьованих практичних навичок, інакше запам'ятати всі тонкощі особливих потреб та їх забезпечення він буде просто не в змозі. Вчитель повинен також володіти навичками надання першої медичної допомоги при різних хворобливих станах, наприклад, при судомних нападах. Такі вчителі, спеціально підготовлені, є, і вони працюють у спеціальних загальноосвітніх школах, обладнаних відповідно до потреб певних категорій дітей з інвалідизуючими захворюваннями. Діти навчаються в умовах, пристосованих до їх індивідуальних потреб, в невеликих класах або навіть на дому, але завдяки такій організації навчального процесу досягається найголовніше – здобуття належного рівня знань, компетенцій (в тому числі найважливішої – комунікативної) та подальша інклюзія в соціум. Якщо ж до таких дітей застосовувати загальний режим навчання, у класі не на 3–5, а на 25–30 осіб, з тривалістю уроків по 45 хвилин із 10-хвилинними перервами, коли зовсім незрозуміло, як учителю можливо забезпечити рекомендований “особливий” дитині 1–2-хвилинний перепочинок через кожні 10–15 хвилин, коли всі учні мають швидко впоратися із поставленим завданням, то це може спричинити замість позитивного ефекту лише дезорганізацію навчального процесу. Створення ж спеціальних класів у загальноосвітніх школах може вирішити дану проблему лише в тому разі, якщо такі класи будуть забезпечені висококваліфікованими педагогічними кадрами з відповідною дефектологічною підготовкою.

Інклюзія має забезпечувати реальне включення осіб із інвалідністю в активне суспільне життя, формувати до них належне ставлення з боку інших членів соціуму, а для цього важливо не лише усувати бар'єри, але й уміти їх долати – як у середовищі, так і в суспільній та фаховій свідомості.

Джерела

1. Інклюзивне навчання // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>
2. Концепція розвитку інклюзивної освіти / Наказ МОН України № 912 від 01.10.2010 // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>
3. Національна рамка кваліфікацій є ключовим документом для забезпечення навчання впродовж життя // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/usi-novivni-novini-2016-07-05-nacjonalna-ramka-kvalifikacziyi-e-klyuchovim-dokumentom-dlya-zabezpechennya-navchannya>
4. Реалізація оновленого змісту освіти дітей з особливими потребами: початкова ланка: Навч.-метод посібник / Н. Б. Адамюк, Л. Є. Андрусишина, О. О. Базилевська та ін., НАПН Інститут спеціальної педагогіки; за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєвої, Н. О. Макарчук, В. І. Шинкаренка. – Київ, 2014. – 336 с.
5. Савчук Л. О. “Особлива” дитина в навчанні / За мат. наук.-мет. пос. “Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання” / Колупаєва А. А., Савчук Л. О. – Рівне: РОІППО. – 2010. – 44 с.